

VRIJDAG

1

JANUARI

Nieuwjaarsdag

We hebben het in deze *Vogelscheurkalender* vrijwel uitsluitend over vogels, maar voor de Chinese kalender is 2016 het Jaar van de Aap. Apen zijn de genieën van de Chinese dierenriem, mensen die geboren zijn in het Jaar van de Aap zijn nieuwsgierig en hebben veel ideeën. Met enige fantasie kunnen we stellen dat de vliegkunst van vogels ook heel 'ideeënrijk' is!

Gemiddelde neerslag:	Ukkel 2,7 mm	De Bilt 4,3 mm
Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,6 0C	De Bilt 5,1 0C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,3 0C	De Bilt -0,1 0C
Zon:	op 8.47 uur	onder 16.36 uur
Maan:	op -. - uur	onder 12.03 uur

VOGELNAMEN

NIEUWJAARS- VOGEL

Op de laatste dag van vorig jaar maakten we al gewag van het bestaan van deze vogel, de nieuwjaarsvogel oftewel *Clamator jacobinus* oftewel de jacobijnkoekoek. Deze soort komt wijdverspreid voor in Afrika en van India tot Myanmar en telt drie ondersoorten; een die voorkomt in Zuid-Afrika en zuidelijk Zambia, een soort die noordelijker leeft tot aan de Sahara en de Aziatische variant.

Een afbeelding van de vogel wordt bewaard in de collectie van het Rijksmuseum. De tekenaar is Robert Jacob Gordon (Doesburg, 29 september 1743 – Kaapstad, 25 oktober 1795) en zij is vervaardigd in pen en penseel, inkt en waterverf, potlood en zwart krijt. Robert Jacob Gordon was een Nederlandse ontdekkingsreiziger, soldaat, kunstenaar, natuurwetenschapper en taalkundige van Schotse afkomst. Hij maakte drie lange reizen door zuidelijk Afrika en tijdens die reizen gaf hij in albums de flora, fauna en avifauna weer.

De jacobijnkoekoek is een forse zwarte, gekuifde koekoek met een lange staart. Zijn dek is zwart, de borst en onderdelen wit. Maar nu de vraag waar we tot op heden geen antwoord op hebben kunnen vinden: waaraan dankt deze prachtvogel zijn naam? Wie het weet mag het zeggen. Stuur uw bijdrage naar info@vogelscheurkalender.nl en wij zullen dankbaar gebruikmaken van uw antwoord en het publiceren in de kalender van 2017.

ZATERDAG

2

JANUARI

maan laatste kwartier

2016 wordt het Jaar van het Boek. De CPNB (Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse Boek), de Koninklijke Bibliotheek en het Nederlands Letterenfonds slaan de handen ineen en organiseren een jaar vol aandacht voor het papieren boek. Het doel is de toekomst ervan te verkennen.

Gemiddelde neerslag:	Ukkel 2,7 mm	De Bilt 3,8 mm
Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 5,9 0C	De Bilt 5,1 0C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel 0,0 0C	De Bilt -0,4 0C
Zon:	op 8.47 uur	onder 16.37 uur
Maan:	op 0.39 uur	onder 12.26 uur

SOORTBESCHRIJVINGEN

VINK

De vink (*Fringilla coelebs*) behoort tot een familie van 179 soorten die gelijk verdeeld over de vijf continenten de gehele wereld bevolken, op het zuidelijk halfrond iets beter vertegenwoordigd dan op het noordelijk deel. Een grote familie dus van een doodgewoon vogeltje, maar zeer geliefd om zijn zang. Eeuwenlang werden ze daarom in kooitjes gehouden, voor de muziek, maar ook voor consumptie.

Volgens een apocrief verhaal struinde Leonardo da Vinci de markten van Florence af om alle gekooide vogeltjes op te kopen en vervolgens te bevrijden. Zijn daad van vogelliefde zou voortkomen uit een vrijheidsverlangen dat typerend zou zijn voor de Renaissancegeest. Nonsens natuurlijk, maar wel een mooi verhaal.

Het vrouwtje lijkt sprekend op de huismus, maar het mannetje heeft een fraaie tekening van blauwgrijs (leiblauw) op de kruin en in de nek en een koperrode borst. Beide hebben de voor vinken zo typerende dubbele witte vleugelbanden. Dit vogeltje van 15 cm lang is zeer talrijk en trekt zuidwaarts over korte afstanden van half september tot december en keert terug van februari tot in mei. Ze komen voor in bossen, open landschappen en stedelijke omgeving, foerageren op de grond en leven van zaden en granen. Met hun stevige conische snavel kunnen ze gemakkelijk nootjes kraken en ook een prachtige zang voortbrengen. De vinkenslag, een gevarieerde riedel die eindigt in hoge tonen, is typerend en varieert per gebied. De vink spreekt dus verschillende talen.

ZONDAG

3

JANUARI

Het Nederlandse begrip 'afvinken' is afgeleid van het Franse woord *vu*, dat 'gezien' betekent. Dit teken werd vroeger geplaatst op documenten die ter controle gezien waren.

Gemiddelde neerslag:	Ukkel 2,1 mm	De Bilt 4,5 mm
Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,9 0C	De Bilt 5,2 0C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel 0,6 0C	De Bilt -0,6 0C
Zon:	op 8.47 uur	onder 16.38 uur
Maan:	op 1.42 uur	onder 12.49 uur

VINK

MAANDAG

4

JANUARI

'Vogeltje gezien, kastje dicht' is een uitdrukking die afkomstig is uit de wereld van de fotografie. Het betekent iets maar heel kort laten zien, waarna het meteen verdwenen is.

Gemiddelde neerslag:	Ukkel 2,2 mm	De Bilt 4,5 mm
Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,4 0C	De Bilt 5,1 0C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,1 0C	De Bilt -0,6 0C
Zon:	op 8.47 uur	onder 16.40 uur
Maan:	op 2.44 uur	onder 13.14 uur

VOGELFEITEN

TELEVISIEVOGELS

De televisie heeft in de loop der jaren heel wat beroemde vogels voortgebracht: Donald Duck uit de gelijknamige strip brak pas echt goed door dankzij het massamedium, Calimero is erin geslaagd zelfs een compleet complex aan zijn naam te verbinden, Meneer de Uil uit *De Fabeltjeskrant* heeft een hele generatie dagelijks toesproken en Pino uit *Sesamstraat* gaat al decennialang mee.

Een heel beroemde televisievogel is de dode blauw-gele papegaai uit de *Dead Parrot*-sketch van Monty Python. Het begon met een door John Cleese gekocht broodrooster die, eenmaal thuisgekomen, ondeugdelijk bleek te zijn. Hij ging terug naar de winkel, maar hij werd zo hufterig behandeld dat hij uit woede de scène op papier zette, uiteraard hier en daar aangedikt. Zijn collega Graham Chapman vond de sketch niet geestig genoeg en stelde voor van de broodrooster een papegaai te maken, en wel een dode.

In de zomer van 2014 kwam het gezelschap van Monty Python voor het eerst in lange tijd samen om in de London Arena op te treden voor een uitzinnig publiek van fans en liefhebbers. Ter gelegenheid daarvan werd er op de South Bank aan de Theems een vijftien meter lange kunststof papegaai (blauw en geel) op zijn rug tentoongesteld. De slotvoorstelling werd wereldwijd live in bioscopen uitgezonden. De papegaai heette een Noorse blauwe papegaai te zijn en zou volgens de winkelier niet dood zijn maar rusten.

DINSDAG

5

JANUARI

De ekster is een van de weinige vogels die ook midden in de winter zeer goed zichtbaar blijven, zowel in de stad als op het platteland. Zijn bonte verenkleed met het prachtige blauwe accent valt altijd en overal op.

Gemiddelde neerslag:	Ukkel 2,2 mm	De Bilt 3,6 mm
Gemiddelde maximumtemperatuur:	Ukkel 4,6 0C	De Bilt 4,7 0C
Gemiddelde minimumtemperatuur:	Ukkel -0,3 0C	De Bilt -0,9 0C
Zon:	op 8.47 uur	onder 16.41 uur
Maan:	op 3.47 uur	onder 13.43 uur

EKSTEROOG

Een eksteroog, eigenlijk 'likdoorn', is een pijnlijke plek aan de voet die ontstaat door het naar binnen groeien van een opeengepakte hoeveelheid eelt. De verwijzing naar de vogel is een toespeling op het kwade oog. Als je goed naar de ekster kijkt, zie je dat zijn oog dreigend zwart is. Dat men er vroeger iets kwaads in zag is dus voorstelbaar. Om zo'n eksteroog te laten genezen diende men op de plaats waar een ekster had gezeten een kruis aan te brengen en een bezwerende formule uit te spreken.

Maar behalve dat hij zijn naam aan een akelig ongemak leende, heeft de ekster – althans volgens het volksgeloof – ook geneeskrachtige effecten. In Schotland geloofde men dat het eten van ekstereieren hielp tegen hekserij en op het continent geloofde men dat het eten van de vogel zelf of zijn hersenen hielp tegen de valende ziekte. Men redeneerde daarbij als volgt: de ekster zelf lijdt aan deze kwaal, wat blijkt uit het voortdurend hippen en heen en weer bewegen, en daarom is hij juist een remedie tegen die ziekte bij de mens. Krom geredeneerd en slecht bedacht, maar dat is niet ongebruikelijk bij volkswijsheden.

Nog bonter maakte men het in geval van koorts. Neem een ekster, snijd hem in vieren, breng twee stukken aan in de lendenen en twee op de voetzolen en de koorts verdwijnt. Zonde van al die prachtige vogels die hieraan opgeofferd zijn.